

ського суспільства особливого значення набуває виховання свідомих, відповідальних і патріотично налаштованих фахівців, здатних не лише здійснювати професійну діяльність, а й формувати національну свідомість молодого покоління. Фізична культура та спорт мають значний виховний потенціал і сприяють розвитку морально-вольових якостей, громадянської активності та готовності до захисту держави. Тому підготовка майбутніх учителів фізичної культури повинна ґрунтуватися на поєднанні професійної компетентності, духовно-морального виховання та формування національно-патріотичних цінностей. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні критеріїв, показників та рівнів формування національно-патріотичних цінностей у майбутніх учителів фізичної культури у процесі їх професійної підготовки у закладі вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

2. Кудря О. Підготовка майбутніх учителів технологій до національно-патріотичного виховання школярів в умовах НУШ. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2022. Вип. 4. С. 71-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpumdpu_2022_4_11

3. Кузь В. Г. Народна педагогіка – основа теорії національного виховання. *Навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи*: збірник наукових праць. Умань. 1994. С. 3-9.

4. Кузьминський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Знання. 2005. 486 с.

5. Нормативно-правова база національно-патріотичного виховання. URL: <https://www.sites.google.com/site/zahist56/normativno-pravova-baza-nacionalno-patrioticnevihovanna>

6. Онопрієнко О. Патріотичне виховання як науково-педагогічна проблема: понятійний аспект. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2007. № 21. С. 103-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2007_21_18

7. Полулященко Ю. М. Можливості вдосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування патріотичних цінностей учнівської молоді. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 28. С. 210-214. DOI: <https://doi.org/10.32843/26636085/2020/28.39>

8. Янчук Д. Заходи національно-патріотичного спрямування при підготовці майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. *Науковий часопис Українського державного університету імені Ми-хайла Драгоманова*. Серія 15. 2023. Вип. (3К(162)). С. 441-445. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).93](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).93)

REFERENCES

1. Velykyu tлумachnyu slovnyk suchasnoyi ukra-yins'koyi movy : 250000 (2005) [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language: 250000] / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyviv; Irpin': Perun. 1728 s. [in Ukrainian]

2. Kudrya, O. (2022). Pidhotovka maybutnikh uchyteliv tekhnolohiy do natsional'no-patriotichnoho vykhovannya shkol'yariv v umovakh NUSH [Training future teachers of technology for national-patriotic education of schoolchildren in the conditions of the National School]. *Zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Vyp. 4. S. 71-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpumdpu_2022_4_11 [in Ukrainian]

3. Kuz', V. H. (1994). Narodna pedahohika – osnova teorii natsional'noho vykhovannya [Folk pedagogy – the basis of the theory of national education]. *Navchal'no-vykhovnyy protses v seredniy ta vyshchiy shkoli: problemy, poshuky, perspektyvy: zbirnyk naukovykh prats'*. Uman'. S. 3-9. [in Ukrainian]

4. Kuz'myns'kyu, A. I. (2005). Pedahohika vyshchoyi shkoly [Pedagogy of higher education]: navch. posibnyk. Kyviv: Znannya. 486 s. [in Ukrainian]

5. Normatyvno-pravova baza natsional'no-patriotichnoho vykhovannya [Normative and legal basis of national-patriotic education]. URL: <https://www.sites.google.com/site/zahist56/normativno-pravova-baza-nacionalno-patrioticnevihovanna> [in Ukrainian]

6. Onopriyenko, O. (2007). Patriotichne vykhovannya yak naukovo-pedahohichna problema: ponyatiynnyy aspekt [Patriotic education as a scientific and pedagogical problem: a conceptual aspect]. *Psykholoho-pedahohichni problemy sil'skoyi shkoly*. № 21. S. 103-110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2007_21_18 [in Ukrainian]

7. Polulyashchenko, YU. M. (2020). Mozhlyvosti vdoskonalennya zmistu profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv fizychnoyi kul'tury do formuvannya patriotichnykh tsinnostey uchniv'skoyi molodi [Possibilities of improving the content of professional training of future physical education teachers for the formation of patriotic values of students]. *Innovatsiyina pedahohika*. Vyp. 28. S. 210-214. DOI: <https://doi.org/10.32843/26636085/2020/28.39> [in Ukrainian]

8. Yanchuk, D. (2023). Zakhody natsional'no-patriotichnoho spryamuvannya pry pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv fizychnoyi kul'tury ta sportu [Measures of national-patriotic orientation in the training of future specialists in physical education and sports]. *Naukovyy chasopys Ukrayins'koho derzhavnoho universytetu imeni Mykhayla Drahomanova*. Seriya 15. Vyp. (3K(162)). S. 441-445. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЯРОВИЙ Вадим – аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування національно-патріотичних цінностей у майбутніх учителів фізичної культури.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

YAROVYI Vadym – Postgraduate Student Specialty 011 Educational, pedagogical sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: using folk games in physical education lessons.

*Стаття надійшла до редакції 19.03.2026 р.
Стаття прийнята до друку 29.03.2026 р.*

УДК 37.014.5

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-796-800

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

НАГОРНЯК Світлана –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і освітнього менеджменту
Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5311-3303>
e-mail: svitlanamnagor@gmail.com

ЧИЖМА Іван –

аспірант III-року навчання кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3204-5995>
e-mail: chizhma.i@gmail.com

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

У статті здійснено комплексний аналіз трансформації освітньої політики України в умовах повномасштабної збройної агресії. Розглядається освіта не лише як процес передачі знань, а як стратегічний інструмент забезпечення національної безпеки, спрямований на формування стійкої ідентичності та зміцнення психологічної резильєнтності суспільства. Досліджено, що в умовах війни освітня сфера стає критично важливим простором для когнітивного опору, де через оновлення навчальних програм з історії, мови та літератури відбувається деколонізація свідомості та утвердження суб'єктності української нації.

Особливу увагу приділено концепції «педагогіка травм» та впровадженню психосоціальної підтримки в освітній процес. Визначено роль вчителя як ключової фігури у забезпеченні емоційної стабілізації учнів. У роботі проаналізовано успішні кейси державної та громадської взаємодії, зокрема програму ментального здоров'я «Ти як?», проекти фонду «Голоси дітей» та цифрові платформи для подолання освітніх втрат. Автор доводить, що гнучкість освітньої системи (цифровізація, адаптивне тестування, створення безпечних просторів-укриттів) є безпосереднім чинником збереження людського капіталу.

Окреслено виклики, пов'язані з інтеграцією дітей-біженців та мешканців деокупованих територій, де освітня політика виступає головним механізмом реінтеграції у загальнодержавний соціокультурний простір. Зроблено висновок, що синергія національно-патріотичного виховання та психологічної підтримки створює надійний фундамент для повоєнної відбудови та тривалого демократичного розвитку країни. Стаття пропонує рекомендації щодо подальшого вдосконалення нормативно-правової бази в галузі освіти для підвищення адаптивності системи до кризових умов.

Ключові слова: освітня політика, національна ідентичність, психологічна стійкість, резильєнтність, психосоціальна підтримка, педагогіка травм, освітні втрати, людський капітал, когнітивна безпека, національна безпека.

NAHORNIAK Svitlana –

Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and educational management of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5311-3303>
e-mail: svitlanamnagor@gmail.com

CHYZHMA Ivan –

Postgraduate Student of the III year of Study of the Department of Pedagogy and Educational Management Disciplines of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-3204-5995>
e-mail: chizhma.i@gmail.com

EDUCATIONAL POLICY IN THE CONDITIONS OF WAR AS A TOOL FOR SUPPORTING NATIONAL IDENTITY AND PSYCHOLOGICAL STABILITY

The article provides a comprehensive analysis of the transformation of the educational policy of Ukraine in the conditions of full-scale armed aggression. Education is considered not only as a process of imparting knowledge, but as a strategic tool for ensuring national security, aimed at forming a stable identity and strengthening the psychological resilience of society. It has been studied that in the conditions of war, the educational sphere becomes a critically important space for cognitive resistance, where, through the updating of educational programs in history, language and literature, the decolonization of consciousness and the affirmation of the subjectivity of the Ukrainian nation takes place.

Special attention is paid to the concept of «trauma pedagogy» and the introduction of psychosocial support into the educational process. The role of the teacher as a key figure in ensuring the emotional stabilization of students is determined. The paper analyzes successful cases of state and public cooperation, in particular, the mental health program «How are you?», projects of the «Voices of Children» fund, and digital platforms for overcoming educational losses. The author proves that the flexibility of the educational system (digitalization, adaptive testing, creation of safe shelter spaces) is a direct factor in preserving human capital.

The challenges associated with the integration of refugee children and residents of de-occupied territories, where educational policy is the main mechanism of reintegration into the national socio-cultural space, are outlined. It was concluded that the synergy of national-patriotic education and psychological support creates a reliable foundation for post-war reconstruction and long-term democratic development of the country. The article offers recommendations for further improvement of the regulatory framework in the field of education to increase the adaptability of the system to crisis conditions.

Key words: educational policy, national identity, psychological stability, resilience, psychosocial support, trauma pedagogy, educational losses, human capital, cognitive security, national security.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні умови повномасштабної війни створили для системи освіти України безпрецедентні виклики, пов'язані не лише з організацією освітнього процесу, а й зі збереженням національної єдності, громадянської свідомості та психологічної стійкості

населення. Освіта в умовах воєнного стану перестала виконувати виключно традиційну функцію передачі знань і набуває стратегічного значення як інструмент забезпечення національної безпеки та збереження людського капіталу держави.

Збройна агресія проти України спричинила масове переміщення населення, руйнування освітньої інфраструктури, погіршення психоемоційного стану учасників освітнього процесу, виникнення значних освітніх втрат та необхідність швидкої адаптації до кризових умов. За таких обставин особливої актуальності набуває проблема формування стійкої національної ідентичності та психологічної резильєнтності через механізми державної освітньої політики.

Освітнє середовище сьогодні стає важливим простором соціальної підтримки, культурного відтворення та протидії інформаційним загрозам. Водночас наявні підходи до реалізації освітньої політики потребують подальшого переосмислення в контексті інтеграції психосоціальної підтримки, принципів педагогіки травми, цифрових технологій навчання та механізмів реінтеграції дітей із тимчасово окупованих територій і вимушених переселенців. Це зумовлює необхідність наукового дослідження освітньої політики як інструменту підтримки національної ідентичності та психологічної стійкості в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти державної освітньої політики та управління освітніми процесами розкрито у працях українських дослідників В. Кременя, В. Андрущенко, Л. Лук'янової, С. Калашнікової та інших, які розглядали освіту як чинник соціального розвитку та державотворення. Вагомий внесок у дослідження сучасних освітніх трансформацій здійснила С. Нагорняк, у працях якої розглядаються питання впровадження сучасних освітніх технологій, розвитку освіти дорослих, застосування коуч-технологій у навчальному процесі та адаптації освітнього середовища до кризових умов. Особливу увагу науковиця приділяє проблемам ефективності дистанційного навчання в умовах воєнного стану, акцентуючи увагу на необхідності використання цифрових технологій, гнучких моделей навчання та інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Її дослідження доводять, що адаптивність освітньої системи є важливим чинником забезпечення безперервності навчання та збереження якості освіти в умовах суспільних викликів.

Питання формування національної ідентичності в освітньому просторі досліджували І. Бех, О. Сухомлинська, Г. Філіпчук, які акцентували увагу на ролі освіти у процесах національно-патріотичного виховання, розвитку громадянської свідомості та культурної самоідентифікації особистості.

Психологічні аспекти впливу війни на учасників освітнього процесу та проблеми психосоціальної підтримки висвітлені у працях українських психологів Н. Максимової, Т. Титаренко, С. Максименка, а також у зарубіжних дослідженнях щодо концепцій резильєнтності та травма-орієнтованого підходу в освіті. Особливого значення набувають дослідження педагогіки травми, які доводять необхідність створення безпечного освітнього середовища для дітей, що пережили кризові події.

Останнім часом значна увага приділяється вивченню наслідків війни для системи освіти України. У наукових публікаціях та аналітичних звітах розглядаються питання освітніх втрат, цифровізації освітнього процесу, дистанційного навчання, інтеграції дітей-переселенців та підтримки ментального здоров'я здобувачів освіти. Водночас недостатньо дослідженим залишається комплексний аналіз освітньої політики як інструменту одночасного забезпечення

національної ідентичності та психологічної стійкості суспільства в умовах воєнного стану, що й обумовлює актуальність даного дослідження.

Мета статті здійснити комплексний аналіз освітньої політики України в умовах війни як стратегічного інструменту формування національної ідентичності та забезпечення психологічної резильєнтності учасників освітнього процесу, а також визначити основні напрями її вдосконалення в контексті сучасних суспільних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах повномасштабної війни система освіти України зазнала глибоких трансформацій, що стосуються не лише організації освітнього процесу, а й зміни функціонального призначення освіти як суспільного інституту. У сучасних реаліях освіта виконує стратегічну функцію підтримки національної безпеки, формування національної ідентичності, забезпечення когнітивної безпеки та психологічної стійкості громадян.

Війна суттєво вплинула на функціонування освітньої системи України. За даними міжнародних організацій, понад 4,6 млн українських дітей продовжують стикатися з різними перешкодами у доступі до освіти. Значна частина учнів навчається у змішаному або дистанційному форматі, а понад третина здобувачів освіти не має можливості повноцінного очного навчання. Близько 11 % учнів навчаються виключно дистанційно [1].

Одним із найсерйозніших наслідків війни стало руйнування освітньої інфраструктури. За інформацією міжнародних та державних джерел, з початку повномасштабного вторгнення пошкоджено понад 3400 закладів освіти, серед яких понад 350 зруйновано повністю. Водночас сукупні збитки освітньої та наукової сфери України оцінюються у 13,9 млрд доларів США, а потреби у відновленні сектору освіти й науки становлять близько 33,5 млрд доларів [2].

За таких умов освітня політика України змушена була перейти від стабільної моделі функціонування до адаптивної системи кризового управління. Основними напрямками трансформації стали цифровізація освіти, створення безпечного освітнього середовища та забезпечення психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу [4, с. 158].

Особливого значення в умовах війни набуває питання формування національної ідентичності. Освітня політика сьогодні виступає важливим механізмом протидії інформаційним загрозам та когнітивним впливам. Через оновлення змісту навчальних програм з історії України, української мови та літератури відбувається переосмислення історичної пам'яті, деколонізація освітнього простору та утвердження української культурної суб'єктності.

Національна ідентичність у сучасних умовах розглядається не лише як культурний феномен, але і як чинник національної стійкості. Війна продемонструвала, що освіта є важливим інструментом соціальної консолідації, особливо серед молоді та дітей, які перебувають під впливом інформаційного середовища. У сучасних умовах зростає значення громадянської освіти, розвитку критичного мислення та медіаграмотності як засобів формування стійкості до дезінформації.

Поряд із проблемою формування ідентичності актуалізується питання психологічного благополуччя учасників освітнього процесу. Діти та молодь регу-

лярно стикаються з факторами психологічного ризику: вимушеним переміщенням, перебуванням у зонах бойових дій, втратою близьких, тривалим стресом та інформаційним перевантаженням. У зв'язку з цим у сучасній освітній політиці активно впроваджується концепція педагогіки травми, яка орієнтована на створення психологічно безпечного середовища.

Важливим напрямом державної політики стала реалізація програм підтримки психічного здоров'я. Значну роль відіграє всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», спрямована на формування культури психологічної підтримки та підвищення рівня психоемоційної стійкості населення. Паралельно громадські організації реалізують проєкти, орієнтовані на надання психологічної допомоги дітям та підліткам, які постраждали внаслідок війни.

Водночас особливої актуальності набуває проблема освітніх втрат. Тривале дистанційне навчання, нестабільність освітнього процесу, часті повітряні тривоги та вимушене переміщення населення негативно впливають на результати навчання. Для мінімізації цих ризиків впроваджуються цифрові освітні платформи, адаптивні методи оцінювання та індивідуальні траєкторії навчання [5, с. 338].

Важливим викликом для освітньої політики залишається інтеграція дітей внутрішньо переміщених осіб, дітей-біженців та мешканців деокупованих територій. Освіта у цьому випадку виступає не лише механізмом навчання, а й інструментом соціальної реінтеграції та відновлення соціальних зв'язків [6, с. 31].

Таким чином, результати проведеного аналізу свідчать, що освітня політика України в умовах війни набуває багатовимірною характеру та поєднує функції забезпечення освітньої безперервності, підтримки національної ідентичності, розвитку психологічної резильєнтності та збереження людського капіталу держави. Її ефективність безпосередньо залежить від здатності системи адаптуватися до кризових умов і забезпечувати не лише доступ до освіти, а й соціально-психологічну підтримку особистості [3].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що в умовах повномасштабної війни освітня політика України трансформувалася із системи забезпечення виключно освітніх потреб у багатofункціональний механізм підтримки національної безпеки, суспільної стійкості та збереження людського капіталу держави. Освіта в сучасних умовах виконує не лише навчальну, а й соціокультурну, психологічну та безпекову функції.

Встановлено, що одним із ключових напрямів сучасної освітньої політики є формування національної ідентичності через оновлення змісту освіти, посилення громадянського та національно-патріотичного виховання, розвиток критичного мислення та медіаграмотності. Освітній простір стає важливим інструментом когнітивного спротиву інформаційним загрозам, сприяє утвердженню української культурної суб'єктності та зміцненню суспільної консолідації.

Доведено, що важливим складником освітньої політики в умовах війни є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу. Упровадження принципів педагогіки травми, розвиток психосоціальної підтримки та створення безпечного освітнього середовища сприяють зниженню рівня

психоемоційного навантаження на дітей та молодь. Особливу роль у цьому процесі відіграє вчитель як ключовий суб'єкт емоційної стабілізації та соціальної підтримки учнів.

Установлено, що цифровізація освіти, використання дистанційних технологій, адаптивних моделей навчання та створення безпечних освітніх просторів забезпечили безперервність освітнього процесу навіть в умовах воєнних загроз. Водночас тривале дистанційне навчання та нестабільність освітнього середовища спричинили значні освітні втрати, що потребує подальшого вдосконалення механізмів компенсації та індивідуалізації навчання.

Важливим викликом для державної освітньої політики залишається інтеграція дітей внутрішньо переміщених осіб та мешканців деокупованих територій. У цьому контексті освіта виступає важливим механізмом соціальної реінтеграції, відновлення довіри, комунікації та включення особистості до єдиного національного соціокультурного простору.

Отже, ефективність освітньої політики України в умовах війни безпосередньо залежить від її адаптивності, комплексності та здатності поєднувати освітню, психологічну й національно-консолідаційну функції. Перспективними напрямками подальшого вдосконалення державної політики у сфері освіти є розвиток нормативно-правових механізмів кризового управління освітою, розширення системи психосоціальної підтримки, модернізація цифрової інфраструктури, а також впровадження довгострокових програм подолання освітніх втрат і підтримки людського капіталу України в умовах післявоєнного відновлення.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. UNICEF. Back to school in Ukraine [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/back-to-school>
2. UNESCO. How UNESCO's Global Education Coalition supports learning continuity in Ukraine [Електронний ресурс]. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/how-unescos-global-education-coalition-supports-learning-continuity-ukraine>
3. Ukraine's children enter fourth school year under invasion: 4.6 million children affected [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ungeva.org/en/news-media/news/2025/11/113387/ukraines-children-enter-fourth-school-year-under-invasion-46-million>
4. Нагорняк С. В. Інноваційні тенденції розвитку сучасної педагогічної освіти. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 9(11). С. 158–166.
5. Юрій Р. Ф., Богута В., Нагорняк С. Ефективність дистанційної освіти в умовах війни. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 8(13). С. 338–345. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-338-345](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-338-345)
6. Освіта і наука України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2023. 64 с. [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyen-nogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

REFERENCES

1. UNICEF. Back to school in Ukraine. (n.d.). unicef.org. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/press-releases/back-to-school> [in English]
2. UNESCO. How UNESCO's Global Education Coalition supports learning continuity in Ukraine. (n.d.). unesco.org. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/how->

unesco-global-education-coalition-supports-learning-continuity-ukraine [in English]

3. Ukraine's children enter fourth school year under invasion: 4.6 million children affected. (2025). ungeneva.org. URL: <https://www.ungeneva.org/en/news-media/news/2025/11/113387/ukraines-children-enter-fourth-school-year-under-invasion-46-million> [in English]

4. Nahorniak, S. V. (2022). Innovatsiini tendentsii rozvytku suchasnoi pedahohichnoi osvity [Innovative trends in the development of modern pedagogical education]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*. 9(11). S. 158–166. [in Ukrainian]

5. Yurii, R. F., Bohuta, V., & Nahorniak, S. (2022). Efektyvnist dystantsiinoi osvity v umovakh viiny [Effectiveness of distance education in wartime conditions]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. 8(13). S. 338–345. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-338-345](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-338-345) [in Ukrainian]

6. Osvita i nauka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: informatsiino-analitychnyi zbirnyk [Education and science of Ukraine under martial law: information and analytical collection]. (2023). Kyiv. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/serpneva-konferencija/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozvv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf> [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

НАГОРНІЯК Світлана – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і освітнього менедж-

менту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: освітня політика в умовах війни як інструмент підтримки національної ідентичності та психологічної стійкості.

ЧИЖМА Іван – аспірант III-року навчання кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: освітня політика в умовах війни як інструмент підтримки національної ідентичності та психологічної стійкості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

NAHORNIAC Svitlana – Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and educational management of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University.

Scientific interests: educational policy in the conditions of war as a tool for supporting national identity and psychological stability.

CHYZHMA Ivan – Postgraduate Student of the III year of Study of the Department of Pedagogy and Educational Management Disciplines of Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University.

Scientific interests: educational policy in the conditions of war as a tool for supporting national identity and psychological stability.

Стаття надійшла до редакції 19.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 29.03.2026 р.

УДК 378 : 51

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-800-804

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

АТАМАСЬ Володимир –

кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри математики та методики навчання математики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2819-5829>

e-mail: atamas_v@ukr.net

СЕРДЮК Зоя –

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри математики та методики навчання математики Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9376-4346>

e-mail: serdyuk_z@ukr.net

РОЛЬ ІСТОРИЧНИХ ЗАДАЧ У ФОРМУВАННІ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ

У статті досліджується роль історичних задач у процесі підготовки майбутніх учителів математики. Особливу увагу приділено дидактичному потенціалу однієї історичної задачі як засобу формування фахових компетентностей здобувачів, зокрема їхньої здатності до аналізу, узагальнення та варіативного мислення. Обґрунтовано доцільність використання задач, що мають історичне походження, для поглиблення розуміння математичних понять і методів, способів розв'язування задач, а також для формування цілісного уявлення про розвиток математичної науки. Розглянуто можливості розв'язання історичної задачі кількома способами як важливого чинника розвитку гнучкості мислення майбутнього вчителя, його здатності обирати раціональні підходи до розв'язання та пояснення математичного матеріалу. Показано, що варіативність методів розв'язання сприяє формуванню методичної компетентності, зокрема вміння організувати навчальну діяльність учнів із урахуванням їх індивідуальних особливостей. Окрему увагу приділено поступовому ускладненню задачі як ефективному дидактичному прийому, що забезпечує поетапне формування знань і вмінь, розвиток дослідницьких навичок та підвищення рівня навчальної мотивації. Висвітлено підходи до побудови системи задач на основі однієї історичної задачі, що дозволяє реалізувати принцип наступності та забезпечити глибше засвоєння навчального матеріалу. Зроблено висновок, що інтеграція історичних задач у процес підготовки майбутніх учителів математики сприяє формуванню їхньої математичної та професійної компетентностей, розвитку педагогічного мислення та готовності до ефективної організації навчального процесу.

Перспективним є дослідження ефективності використання історичних задач для формування окремих загальних та фахових компетентностей майбутніх учителів математики, встановлення міжпредметних зв'язків з іншими дисциплінами.